

1874 Skipperbolig – 1892 Toldbolig

Foto Bente Schou - Toldboligen Strandgade 4

1874 Skipperbolig

Godsejeren Emil v. Holstein-Rathlou lod opføre en villa i en efter tiden ret stor størrelse på hjørnet af det, der senere blev Strandgade og Søndergade. Villaen blev givet som fribolig til Enevold Sørensen og hans hustru i taknemmelighed for Enevold Sørensen heltegering, da han to år forinden havde reddet godsejerens elskede skib Echo fra at forlise i Smålandsfarvandet. Det menes, at godsejeren selv under tiden benyttede værelserne ovenpå. På husets side ud mod havet lod godsejeren opsætte 2 tavler, hvoraf den ene stadig findes på Odder Museum. På den bevarede står: "OPFØRT AF C.F.E. v. HOLSTEIN-RATHLOU ANNO 1874". Teksten på den bortkomne lød: "TIL ERINDRING OM LYSTKUTTEREN ECHO I STORMEN DEN. 13. NOVEMBER 1872". Desuden blev opsat en hvid medaljon med en diameter på 1,25 m med familiens våbenskjold. Den er nedtaget, men opbevares af husets nuværende ejer.

Enevold Sørensen boede i villaen indtil toldetaten lejede bygningen. Enevold Sørensen byggede som erstatning et mindre hus på Skolegade 8 til sin familie. Byggegrunden fik han foræret af Godsejeren som kompensation for friboligen.

Der boede han til sin død d. 8. juni 1922, 83 år gammel. Han havde da været enkemand i 20 år, idet hans hustru Mette Marie døde i 1902. I år 1900 udnævnte Emil v. Holstein Rathlou Enevold Sørensen til fyrmester, et erhverv som gik i arv til de næste 2 generationer af familien Sørensen. (læs 1900 Fyret på Hou Havn)

1892 Toldbolig

I 1892 blev villaen på havnen overtaget af toldetaten og fungerede som toldbolig til først i 1970'erne. Efter toldembedets nedlæggelse blev dette statslige og historiske hus til en privat bolig. Huset omtales stadigvæk i 2022 som "Toldboligen".

I midten af 1800-tallet blev der avlet rigtig meget korn i Danmark, og eksporten af korn til England skabte velstand. Derfor kaldes tiden også kornsalgsperioden. Der var en livlig handelstrafik ved de mange ladepladser langs Odder-kysten, blandt andet ved Hølken Strand, tidligere også kaldet Boulstrup Strand. Fra stranden foregik der en omfattende udskibning af korn, kul og andre grovvarer, og der var import af teglsten fra Flensborg og træ fra Norge og Sverige.

Ved Hølken Strand skulle der indkræves told af ind- og udførsler til og fra andre lande, og derfor blev der i 1850'erne bygget et toldsted tæt på stranden. Huset står der endnu på adressen Toldvejen 47.

Efter etableringen af Hou Havn i 1881 og jernbanen Århus-Odder-Hou i 1884, blev det mere praktisk at flytte toldstedet fra Hølken Strand til Hou Havn. Toldetaten flyttede ind i Toldboligen på havnen i 1892 og varetog jobbet derfra. I begyndelsen af 1900tallet varetog Strandkontrollør Niels Christian Nielsen fra Svendborg jobbet indtil ca. 1935, derefter fulgte Toldassistent Christian Detlef Havemann fra Århus indtil Tolder Sørensen overtog jobbet i 1950 og jobbet sluttede med ham omkring 1970 (læs 1950 tolder F. R. Sørensen)

Tolder Sørensen med sin elskede følgesvend hunden Dina

Af bestyrelsesprotokol for Hou havn fra 27. november 1926 fremgår følgende:
"En skrivelse fra Toldkontrollør Nielsen ang. henstilling af et skur til den opfyldte plads bag den vestre mole. Kontrolløren gør i skrivelsen gældende, at "Skuret vil betage ham udsigten over havet og hindre ham udøvelsen af sin gerning." Han kunne nemlig ud ad sit kontorvindue følge med i, hvornår skibene ankom til havnen.

NB. Toldboligen var Emil v. Holstein Rathlou ejendom indtil hans død i 1919. Herefter solgte hans enke huset til Strandkontrollør Niels Christian Nielsen.

Kilde:

Kjeld Bønnelycke: "Hads Herred før og nu" 1874.

Kaj Henning Jensen: En rest af et fiskerleje, begyndelsen til en by.

William Holstein Rathlou: Fiskere, herremænd og andet godtfolk.

Hou Havn bestyrelsesprotokol 1948

Arkivalier online

Historisk Atlas

Artiklen er skrevet af Karen Rasmussen og revideret 2022 Gunhild Hoe